

Maria — naša posrednica.

Dr Stj. Bakšić.

(Nastavak).

IV. Poteškoće protiv općenitog Marijinog milosnog posredništva.

Iznijeli smo i izložili smisao nauke o univerzalnom Marijinom milosnom posredništvu. Utvrdili smo također tu nauku obiljem argumenata iz Sv. Pisma, tradicije, crkvenoga učiteljstva imajući uvijek pred očima čvrste i opće priznate teološke principe i zasade. Prije nego li izreknemo svoje mišljenje, da li je nauka o univerzalnom Marijinom milosnom posredništvu u onom spoznajnom razvitku, da je zrela za dogmatsku definiciju, treba da se obazremo na nekoje teškoće, koje se protiv toga posredništva iznose, a koje možda tečajem našeg raspravljanja nijesu bile uzete u pretres.

1. Prvu teškoću iznose iz apostola Pavla, koji veli: »Jedan je Bog i jedan posrednik Boga i ljudi, čovjek Krist Isus«. ¹ Jednako po istom apostolu (mimo Isusova imena) »nema drugoga imena pod nebom danoga ljudima, u kojem bismo se mogli spasiti«. ² Kad bi pak Marija bila opća i nužna posrednica sviju milosti, onda ove apostolove riječi ne bi bile istinite, jer bi uz Krista postojao i drugi posrednik — Marija, i drugo ime — Marijino, koje donosi spasenje.

Odgovor na teškoću nije težak. Prigovor bi vrijedio onda, kad bi Mariji pridijevali prvotno i vrhovno posredništvo, no ne vrijedi, dok joj pridijevamo samo drugotno i podređeno posredništvo. Tome pak posredništvu riječi se apostola Pavla nikako ne protive. Naša se tvrdnja osniva na ovim razlozima:

¹ I. Tim. 2, .

² Djel. Ap. 4, 12.

Sva tradicija i samo Sv. Pismo upućuje nas na to, da se apostolove riječi imadu tumačiti tako, da je prvotni i glavni posrednik milosti samo jedan i to Krist Gospodin, ali da opstojnost drugotnih i podloženih posrednika tim riječima nipošto nije isključena. Ta eno sam sv. Pavao preporuča sebe vjernicima u molitve,³ a sv. Jakob opominje kršćane, da mole jedan za drugoga.⁴ To je očiti znak, da apostoli dopuštaju neko posredovanje vjernika u dijeljenju milosti. Uz sv. Pismo govori nam za ovako tumačenje Pavlovih riječi i sva tradicija i nauka Crkve. Kad bi postojao samo jedan jedini posrednik i mimo njega nikoji drugi, onda ne bi svećenik mogao dijeliti milosti preko sakramenata niti bi pojedini vjernici a niti čitava Crkva molitvama i dobrim djelima mogla išta postići kod Boga. Tko dakle ne će da ustvrdi ovih očitih zabluda, treba da prizna, da mimo prvotnog i glavnog posrednika u redu dijeljenja milosti imade i može da imade i drugotnih, podložnih posrednika.

Ako je pak tako, onda je očito i to, da nauka apostola Pavla ne isključuje ni mogućnosti, da bl. Djevica Marija bude nužna i opća posrednica, ne dakako prvotna i glavna, ali drugotna i podređena, koja je snagom Kristovih zasluga i njegova posredovanja dobila tu čast, da se s neba nijedna milost ljudima ne dijeli, za koju nije govorila bl. Djevica Marija. Unatoč dakle Marijinog općeg i nužnog posredovanja ostaje na snazi nauka sv. Pavla, da mi sva dobra dobivamo od Boga zbog Kristovih zasluga i da je Krist jedini posrednik, budući da se sve milosti, koje nam se dijele bilo kada i na koji način, dijele za to, jer nam ih je Krist u potpunom i pravom smislu zaslužio i stekao.

2. Međutim u vezi s naukom apostola Pavla iznose protivnici Marijinog općeg milosnog posredovanja drugu teškoću. Kažu: Sv. Ivan i sv. Pavao, koji nas tako pomno poučavaju o dubokom misteriju milosti, nigdje ne ističu nuždu Marijinog posredništva. Teško je pak reći, da nas oni podavajući nam tako duboku spoznaju milosne tajne ne bi poučili i o nuždi Marijina posredništva, kad bi ono uistinu postojalo.

³ Rim. 15, 30. I. Sol. V. 25.

⁴ Jak. 5, 16.

Na ovu teškoću treba reći, da su evanđeliste i apostoli isticali i propovijedali u svoje doba, doba prvih početaka kršćanstva, ono, što je bilo osnovno i najvažnije u novo osnovanom kraljevstvu Božjem. Trebalo je stoga iznijeti i prikazati pred čovječanstvom ponajprije Krista u svoj njegovoj moći i slavi. Govoreći stoga o otkupljenju i milosti, posve je jasno, da apostoli govore samo o Kristu, jer je on jedini, koji nam je mogao po pravdi zaslužiti i otkupljenje i milost. No posve je jasno i to, da se tim propovijedanjem i ističanjem Kristova posredništva nipošto ne dira u snagu i moć s obzirom na milost onih, koji su je možda primili od Krista, a najmanje pak u moć i milosnu snagu Marijinu. Sama šutnja o Marijinoj moći ne može se dakle eo ipso uzeti kao poricanje te moći.

3. Ali — nastavljaju protivnici — ova šutnja o Marijinom milosnom posredovanju ne prestaje s apostolima, nego se i dalje nastavlja. Pače, govore oni, bilo je kroz prva tri vijeka u Crkvi već mnogo svetaca, a Marija ne samo što nije priznavana kao posrednica sviju milosti, nego je uopće veoma slabo ili gotovo nikako čašćena.

Na poteškoću ovako odgovaramo:

Nema dvojbe, da u štovanju i pobožnostima Bl. Dj. Marije postoji neki razvitak, kao što se to zapaža i u drugim kršćanskim pobožnostima. Međutim ova je činjenica bila posve u skladu s mudrošću promisla Božjeg. Kad je kršćanstvo stupalo pred poganstvo, trebalo je, da pogledi sviju ljudi budu upereni na začetnika i darovatelja svega našega spasenja. Sve je drugo moralo za čas da uzmakne. I ova potreba nije trajala samo do smrti apostola, nego se osjećala još i iza njihove smrti. Istom onda, kad se već Kristova slika utisnula u srce sviju, a Kristova vjera kao podosta proširena postala nužni faktor života, počelo se dublje ponirati u sav poklad objave te jasnije gledati i otkrivati sve, što je u vezi s Kristom. Dosljedno počela se pronositi i pobožnost na sve, što je zbog veze s Kristom vrijedno poštovanja. Tada počinje i pobožnost prema Mariji. Evo unutarnjih razloga, zašto se štovanje Marije ne zapaža odmah u počecima kršćanstva.

No iako u prvim kršćanskim počecima nemamo jasnijih tragova o posebnom Marijinom štovanju, nema ipak dvojbe,

da je Marijino štovanje u nekoj mjeri postojalo već i u prva tri vijeka. Tako se primjerice već u najstarijim obrascima vjeronanja kaže: »Vjerujem u Boga, oca svemogućega, i u Isusa Krista, njegova jedinoga Sina, našega Gospodina, koji je rođen po Duhu Svetom od Marije Djevice.« U ovoj evo vjeropovjesti koja se polagala pred krštenjem, nalaze se počeci i osnovica Marijina štovanja. Iz ovog štovanja, u kojem se evo izriče Marijino Božansko materinstvo i njezino djevičanstvo, razvile se kasnije i ostale Marijine pobožnosti: spoznaja i štovanje njezinog odnošaja prema svim božanskim osobama, njezinog vječnog djevičanstva i t. d.

Nadalje se tragovi Marijina štovanja zapažaju kod skupljanja na službu Božju, gdje su se čitali razni odlomci iz Sv. Pisma Starog i Novog Zavjeta, pa tako i oni, koji govore o Mariji.

Jednako su, kako vidjesmo i sv. oci govorili o Mariji s najvećim poštovanjem. Tome su nedvojbeni svjedoci sveti Justin, Irenej, Efrem.

Isto se tako Marijina štovanja nalaze i u crkvenim nagovorima. Prve prave homilije došle su do nas od Origena († 254) i to djelomično samo u prevodu. U 6. homiliji o sv. Luki govori Origen ovako: »Nov je bio pozdravni nagovor Bl. Djevice Marije. On se inače ne nalazi nigdje u sv. Pismu, nego je bio sačuvan za nju (Mariju): Zdravo milosti puna, Gospodin je s Tobom. Kad bi Marija bila znala, da su slične riječi već nekome drugome bile rečene, — ona je dakako poznavala zakon, ta bila je sveta te je u svagdanjim razmatranjima promišljala o izjavama proroka — tad je ovaj pozdrav ne bi bio začudio i uplašio. Zato joj kaže anđeo: »Ne boj se —.«⁵ Jednako i slijedeća Origenova homilija daje svjedočanstvo o Marijinom čašćenju.⁶

Povrh toga čini se posve isključeno, da kršćani u svojim privatnim pobožnostima ne bi nikad opetovali anđeoske riječi: »Zdravo milosti puna«. Ili zar je moguće, da nijesu nikad molili »Magnificat«, a zna se, da su kršćani inače ovakve hvalospjeve sv. Pisma u svojim molitvama rado opetovali?

⁵ M. P. G. 13, 1815.

⁶ Gl. Pesch. o. c. p. 164.

Ne stoji dakle tvrdnja protivnika, da u najstarije kršćansko doba nema tragova Marijina štovanja.

Dakako da se u onom prvom Marijinom štovanju još ne ispovijeda općenito milosno Marijino posredovanje. Spoznaja Bogom objavljenih istina, koja uopće u svome početku nije obuhvatila sav od Boga nam dani poklad, nije dakako odmah sadržala ni svega onoga, što nam je objavljeno o Mariji. I kao što se nalazi evolucija u spoznaji nekih drugih Bogom objavljenih istina, tako se i spoznaja Marijinih odlika sve jače produbljivala i proširivala. Ali i ako spoznaja Marijinog posredništva nije odmah od početka bila potpuna, ipak stoji, kao što smo vidjeli, da su ne samo u sv. Pismu nego i u najranijoj tradiciji istaknuta i sadržana načela i tvrdnje, čija dobra analiza nesumnjivo pokazuje i dokazuje odliku univerzalnog Marijinog milosnog posredništva.

4. No ni kasniji vijekovi — govore protivnici — nijesu pokazali dostatne jednodušnosti u pitanju Marijina posredništva. Ponajprije, vele, treba istaknuti, da argumenat za Marijino milosno posredništvo izgrađivan na temelju tekstova tradicije nije čvrst, jer se prečesto otačkim izjavama daje smisao, koji one nemaju.⁷ — Odgovaramo: Dopuštamo, da se pojedinim otačkim izjavama pridijevao smisao, koji one uistinu nemaju. Ali to su pojedinačni slučajevi, dok je neprekinuta tradicija s neprijepornim tekstovima dala dovoljan oslon za našu tezu o univerzalnom posredništvu. Dakako, kad velimo, da nam je tradicija dala snažan dokaz, uvijek treba imati na pameti, da pojedini tekstovi mogu neku nauku sadržavati ili implicite ili eksplicite. Ono što je neki otac rekao implicite, ne možemo reći, da je dotični sv. otac sam i dovoljno poznao i namjeravao učiti. Ali opet stoji to, da otačka izjava može ili da suponira neku drugu nauku, ili da se iz otačke izjave neka nauka neposredno izvodi, te da nam je ona u tom slučaju dobar oslon i putokaz za neku nauku. Ocjenjujući ovakve izjave nikad također ne smijemo zaboraviti, da nad objavom bdije Duh Sveti, koji bez svake sumnje pazi i nadahnjuje ono ljud-

⁷ Tako na pr. B. Poschmann (Theologische Revue No. 1. 1928) podvrgavajući kritici Bittremieuxovo djelo: »De mediatione universali B. M. V. quoad gratias«.

sko nastojanje, koje u Crkvi teži, da se spoznaja uma dovine što savršenijeg znanja Bogom objavljenih istina.

Imajući sve ovo pred očima ističemo, da je tradicija u pitanju Marijinog milosnog posredništva preobilna. Preobilna velimo, jer razvitak ove nauke od isključivog njenog naučanja u raznim principima, na kojima se ona bazira, do izrazitog naučavanja, koje je kroz vjekove raslo i dandanas nabujalo i proželo svu teološku literaturu i sav život Crkve, očito pokazuje, da je nauka o Marijinom milosnom posredništvu, sagrađena na čvrstom temelju i da »je malo istina, koje bi po tradiciji bile tako dobro utvrđene, kako je upravo ova nauka.«⁸

5. Ali — kažu protivnici — oporba bogoslova, koji su se digli protiv Marijinog milosnog posredništva, prikazuje, kako je ta nauka neki novum u crkvi, bez dovoljnog oslonu u tradiciji. Tako je primjerice — kažu — protiv toga posredništva ustao Teofil Raynaud († 1667.) u knjizi: »Diptycha Mariana«. — Raynaud u spomenutoj knjizi iznosi razloge za i protiv općeg Marijinog milosnog posredništva. Za nauku, koja hoće, da je Marija uistinu posrednica sviju milosti kaže, da je »sententia satis pia«. Njegovo mišljenje međutim, kako se iz čitava njegova djela vidi, izgrađeno je i izvedeno na temelju analize, koja niti je svestrana i duboka niti uzima u obzir sve činjenice, koje nam u okviru ovog pitanja dokumenti objave pružaju.⁹ — Jednako iznose protivnici Didaka Ruiza de Montoya († 1632.) te Krizostoma Trombellija († 1784.). No ni ovi ne zadavaju nikoje teškoće. Ruiz uopće ne tangira pitanja o Marijinom općem milosnom posredništvu. On hoće da riješi pitanje, što jedan pravednik drugome može zaslužiti svojim zaslugama i zagovorom. No ni Trombellija ne mogu protivnici svojatati za sebe. Učeni bogoslov raspravlja o našem pitanju u djelu: »*Mariae SS vita ac gesta cultusque illi adhibitus*«. (Bononiae 1761.). On analizira sve dokaze, koji su izneseni u prilog Marijina posredništva. No iako on svim iznesenim argumentima imade nešto da prigovori, ipak se ne može posve određeno kazati, da je protiv Marijinog milosnog posredništva. Ako se pak protivnici pozivlju na to, da je u 18.

⁸ Villada, Por la definition dogmatica de la mediacion universelle de la S. Vierge o. c. 180.

⁹ Pesch. o. c. p. 94—96.

vijeku odlučno istupio protiv milosnog posredovanja Lamindo Pritanio (Muratori), onda se opet ne smije zaboraviti, da je s druge strane snažno branio tu nauku Benedikt Piazza D. I. i sv. Alfonso Liguori.¹⁰ Teškoća dakle, koju iznose protivnici iz nejedinstvenog naziranja bogoslova, nije velika. Ponajprije ne postoji oporba bogoslova u onom obliku, u kojem je prikazuju protivnici. No kad bi oporba bogoslova kroz neko doba bila još i jača, nipošto ne bi ona značila, da nauka o milosnom posredništvu nije u pokladu objavljene istine. Spoznaja naime, koja kroz neko vrijeme može da bude nejasna i netačna, pročišćuje se i upotpunjuje, dok se konačno istina jasno ne zagleda kao Bogom objavljena.

6. Katolička je nauka i općenito uvjerenje puka, ističu dalje protivnici, da sveci na nebu neposredno posreduju kod Boga, da nam dade željene milosti. Kad bi pak bila istinita nauka, da je Marija općenita i nužna posrednica sviju milosti, onda bi slijedilo jedno od ovoga dvoga: ili da se mi bez obzira na svece treba neposredno da utičemo Mariji, čime postaje suvišno zazivanje svetih ili da sveci treba da posreduju više kod Marije nego kod Boga. — Nema dvojbe, da je Bog mogao tako odrediti, da nijedan svetac svojim posredovanjem ne može polučiti nikoje milosti, ako za tu milost nije posredovala i Bl. Djev. Marija. No ako je Bog tako odredio, odatle ipak nipošto ne slijedi, da je zagovor svetaca nepotreban. Bog je nama mogao odrediti, da samo za one milosti posreduje Bl. Dj. Marija i dosljedno da samo one milosti on čovjeku dade, za koje u nekim konkretnim slučajevima budu posredovali neki određeni sveci, za koje Bog hoće da se na poseban način časte i zazivaju. Iz općenitog i nužnog posredništva Marijina kod sviju milosti nipošto dakle ne slijedi, da je zagovor svetaca suvišan. Kao što naime zazivanje svetaca nije suvišno, makar je za svaku milost potrebno Kristovo posredovanje, tako to zazivanje nije suvišno, makar za svaku milost treba da posreduje i Bl. Djevica Marija.

S obzirom pak na tvrdnju, da bi u slučaju općenitog i nužnog Marijinog milosnog posredništva sveci trebali više da posreduju kod Marije nego kod Boga, premda je uvjerenje puka, da sveci mogu neposredno kod Boga za nas posredovati,

reći nam je ovo: Iz uvjerenja puka, da sveci kod Boga mogu za nas posredovati, nipošto ne slijedi, da oni prije ne posreduju kod Bl. Djev. Marije, kao što iz toga uvjerenja nipošto ne slijedi, da puk hoće isključiti potrebu, da sveci najprije posreduju kod Krista Spasitelja. Oni posreduju kod Boga onako, kako Bog hoće da posreduju. Ako je dakle Božja odredba, da se milost ljudima ne dijele bez sudjelovanja Krista i Marije, onda nema dvojbe, da sveci tim putem posreduju kod Boga. No iako možda sveci mogu neposredno mimoilazeći Bl. Dj. Mariju posredovati kod Boga, nije time ipak porušena nauka o univerzalnom i nužnom Marijinom posredništvu sviju milosti, jer je Bog mogao odrediti da daje doduše milosti za koje neposredno mole sveci, ali samo u onom slučaju i onda, ako moli i Marija.

7. Iz ovog isticanja Marijinog posredništva, nastavljaju protivnici, izlazi, kao da bismo mi morali u svakoj potrebi moliti Mariju, dok se ipak čini veoma jasno, da je Bog u svojoj neizmjernoj dobroti spreman, da nam dade sve milosti, koje trebamo, i ako za njih ne molimo Bl. Djev. Marije.

Na teškoću odgovaramo: Nema dvojbe, da je Božja dobrota konačni uzrok sviju darova, koje mi od Boga primamo. Ali je opet istina i to, da ovisi potpunoma o Božjoj slobodnoj volji, na kakav će način Bog svoje darove dijeliti ljudima. Tako je n. pr. on odredio, da nam sve milosti mora zaslužiti Krist i da si svaki čovjek, ukoliko je u njegovoj moći, mora primjenu milosti zaslužiti sam svojim molitvama i dobrim djelima. Jednako je odredio, da se svi članovi »općinstva svetih« potpomažu međusobnim zagovorom da postignu željene milosti. Isto je tako zagovor to moćniji, što je molitelj ljubavlju i prijateljstvom jače povezan s Bogom. Ako je dakle Bog postavio spomenute uvjete za dijeljenje milosti, ne vidimo razloga, zašto ne bi bio mogao odrediti i to, da će njegova dobrota dijeliti samo one milosti, za koje bude govorila Bl. Dj. Marija. Dakako da se zbog toga nipošto ne treba bojati, da bi Marija molitvom svojom došla u protimbu s Božjom voljom ili da bi Bog bio možda voljan nekome dati milost, ali je ne daje, jer za nju nije govorila Marija. Marija naime svojim zagovorom posreduje ne samo za one, koji nju neposredno mole nego i za one, koji joj se ne utječu te dosljedno tome Marija svojim

općenitim milosnim posredovanjem nipošto dijeljenje milosti s Božje strane ne ograničuje, nego ga u velike proširuje. Mi dakle ne moramo uvijek izričito moliti Mariju za posredovanje. No i onda, kad je ne molimo, ona ipak posreduje i Bog nikoje milosti ne daje, za koju nije posredovala Marija.

8. Bolje se je — nastavljaju protivnici — u pogledu milosti neposredno obratiti na Boga nego na Mariju. Tako nas je, kažu, učio sam Krist u Očenašu. — Jest, Krist je obećao, da će nam nebeski otac sve dati, što god ga budemo zamolili na pravi i dostojan način. Ali baš onda, kad budemo tako molili, sjedinit će i Marija svoj zagovor s našim molitvama, jer nam ona ne posreduje milosti samo onda, kad je molimo, nego to čini, kako već rekosmo, iz majčinskog srca puna ljubavi prema nama, i onda, kad je za to izričito ne molimo.

Naše dakle molitve, koje su upravljene izravno na Boga, bit će uslišane, ali ne po samoj našoj molitvi nego zato, što je s nama molila i Marija.

Smijemo mi dakle svoje molitve neposredno šiljati pred Boga i one će biti uslišane, ali ne bez posredovanja Marijina. No iz toga, što smijemo svoje molitve izravno upravljati na Boga, nipošto ne slijedi, da je to naprosto i uvijek najbolje. Bolje je onako, kako hoće Bog. Ako pak Bog hoće, da je Marija naša posrednica, onda slijedi, da se mi za to posredništvo moramo Bl. Dj. Mariji i moliti. Moleći se dakle treba da kod upravljanja svojih molitava radimo kao Crkva u svome časoslovu, gdje je najveći dio molitava ispravno upravljen na Boga, ali se ni u jednom času ipak ne zaboravlja ni na Mariju. No i onda, kad Crkva svoje molitve šalje direktno pred Boga, ne će ona time reći, da će te molitve Bog uslišati bez Marijina sudjelovanja ili da je naprosto bolje, da se molitve šalju neposredno k Bogu. U načinu upravljanja svojih molitava Bogu hoće Crkva samo da naglasi razne momente u dijeljenju milosti. Tako upravljajući svoje molitve izravno na Boga, ispovijeda ona vrhovno gospodstvo Božje i priznaje Boga kao uzročnika svake milosti. Upravljajući ih opet izravno na Mariju ispovijeda i priznaje, da će vrhovni začetnik milosti dati tu milost jedino onda, ako za nju bude govorila njemu najmilije stvorenje — Marija.

9. No mogao bi tkogod reći: Ako Marija zagovara naše molbe i onda, kad je za to ne molimo, nadalje ako svoje molitve možemo direktno šiljati k Bogu, zašto je onda uopće potrebno, da zazivamo Mariju.

Na teškoću ovako odgovaramo:

Svaka je majka spremna priskrbjeti svome djetetu sve ono, što mu je od koristi, ali nema sumnje, da je majka radosnija i da će spremnije to činiti, ako je dijete za to moli. Tako će i Bl. Dj. Marija radosnije prikazivati i posredovati za onoga, koji ju moli i časti nego za onoga, koji se za nju ne brine. Tako biva u pravilu, premda se događa, da Marija upravo svojim najvećim neprijateljima izmoli milost potpunog obraćenja.

Nije dakle svejedno sa strane Marijine, da li mi nju za milosno posredovanje molimo ili ne.

Još je to manje svejedno sa strane Božje. Ako je Bog odredio, da Marija posreduje za milosti, koje nam se daju, onda on hoće, da je i zazivamo i tako ju slavimo priznavajući joj onu odliku, koju joj je on sam dao. I kao što Bog saopćivši posredničku vlast svecima, hoće, da mi te svece štujemo i zazivljemo, tako jednako postavivši Mariju univerzalnom milosnom posrednicom svakako hoće, da je i mi štujemo i kao posrednicu zazivljemo.

10. Ali ako je Marija uistinu opća i nužna posrednica, onda — govore protivnici — uvijek ostaje pogibelj, da se zbog pomisli, da se nijedna milost ne dijeli bez Marije, naše štovanje, religiozno mišljenje, osjećanje i pobožnost odvrti od Krista i previše priveže uz Mariju.

Ovo međutim nije nikakva teškoća.

Nema naime spomenute pogibelji ondje, gdje se nauka o Marijinom posredništvu ispravno shvati i njezina pobožnost pravilno vrši. Mi vidimo, da se kraj sveg velikog štovanja Marije u katoličkom puku, ni katolička Crkva ni njezini vjernici nipošto nisu odvrtili od Krista, već su ostali čvrsti u ispovijedanju sviju dubokih tajna povezanih s Kristovom osobom. Jednako Kristove časti i poštovanje ne će umanjiti štovanje Marije kao posrednice sviju milosti.

Izvan Crkve opet zapažamo, da nepoštovanje Marije nosi sa sobom i nijekanje istina povezanih s Kristom. Niječući Ma-

rijine odlike niječu i Kristovo božanstvo, rušeći njegovu nauku i kidajući njegovo djelo. Tome su svjedokom i sva krivovjerja od početka do danas.

Povijest nam dakle više govori, da je čašćenje Marije sredstvo i jamstvo prave vjere u Krista nego li obratno. I najveći zagovornici i propovjednici Marijinog milosnog posredovanja ističu, da nas štovanje Marije imade da dovodi k Isusu, koji je izvor svake milosti. Dakako, da se može dopustiti, da tko više časti Mariju nego Isusa, ali to su pojedinačni slučajevi, koji nastaju iz neznanja, nerazboritosti te su prema tome posve iznimna pojava, koja se ni u kojem pitanju, pa ni ovdje, ne može posve izlučiti, ali koja baš zbog svoje iznimnosti ne može stvarati one pogibelji, koju nazrijevaju protivnici Marijinog općenitog posredništva.

11. Marijino milosno posredništvo protivni se uzročnosti sakramenata. Sakramenti naime polučuju milost *ex opere operato*. T. j. kad se ispune svi uvjeti sa strane djelitelja i primaoća, a kraj toga je valjano obavljen sakramentalni znak, sakramenat daje milost sâm bez ičijeg posredovanja. Bila sakramentalna uzročnost koja mu drago, između Boga i milosti, koju sakramenat daje, nema nikakvog posredstva. Prema tome Marijino milosno posredništvo ne može se odnositi na sakramentalne milosti. Dakle nije Marija posrednica sviju milosti.

Ova bi teškoća postojala možda u onome slučaju, kad bismo tvrdili, da Marija kao fizički uzrok utječe na samu bit milosti. No posvema je druga stvar, ako tvrdimo, da Bog nijedne milosti ne dijeli bez Marijinog zagovora i posredovanja. Ako naime Marija zagovorom posreduje sve milosti, onda može ona biti posrednica i sakramentalne milosti. Da sakramenat naime djeluje *ex opere operato*, potrebno je mnogo uvjeta. Da se pak svi ti uvjeti ostvare, treba pomoći Božje. Ako pak svih tih preduvjeta za djelovanje sakramenta ne daje Bog osim po zagovoru Bl. Dj. Marije, onda je očito, da se Marija može nazivati i posrednicom sakramentalne milosti.

12. Govore nadalje protivnici ovako: Sudjelovanje Bl. Dj. Marije kod dijeljenja sviju milosti pretpostavlja u Bl. Dj. Mariji *g o t o v o n e i z m j e r n o* znanje, znanje, koje čistom stvoru nipošto ne pripada. Budući dakle, da takvog znanja Bl.

Dj. Marija ne može imati, ne može ona biti ni posrednica sviju milosti.

Posrednička služba Bl. Dj. Marije pretpostavlja spoznaju sviju ljudi i sviju potreba, u kojima se oni nalaze. To znanje posjeduje Marija zacijelo od onoga časa, otkako je uzeta u nebo i gleda Boga licem u lice. To znanje nije neizmjereno, i zato može da bude i u Mariji. Da pak u Mariji nužno mora postojati ovakvo znanje, slijedi iz Marijine službe, jer po priznanju sviju gleda i spoznaje u biti Božjoj svaki blaženik dakle i Marija, ono, što je nužno povezano s njezinom zadaćom i službom. Marija dakle mora imati golemo znanje, ali to znanje nije neizmjereno i stoga može da bude u Mariji.

13. Konačno, kažu protivnici, ljudi primaju i takve milosti, koje zlorabe, pak dosljedno zbog te zloupotrebe spomenute milosti samo povećavaju čovječju krivnju i prokletstvo. Takve su milosti dakle čovjeku na propast. Budući pak, da se nipošto ne može reći, da Marija posreduje za takve milosti, koje ljudima služe na propast, slijedi, da Marija nije posrednica svija milosti.

Međutim ni ova teškoća ne može osporiti vrijednost tvrdnje o univerzalnom Marijinom posredništvu.

Milosti, koje kadikad ljudi zlorabe, daje Bog, čija je ljubav prema nama zacijelo veća nego li je ljubav Marijina. Ako dakle Bog bez povreda svoje neizmjerne dobrote može ovakve milosti dati, može i Marija za njih posredovati. Gledamo li pak na samu narav milosti, opet vidimo, da Bog ovakve milosti bez povrede i svoje pravde i svoje ljubavi ljudima može dijeliti i to zato, jer su one u sebi dobre i jer su određene za to, da čovjek saradujući s njima zadobije svoje spasenje. Potpuna dakako spoznaja ovih milosti, koje svoje svrhe ne postizavaju, jest Božja tajna, te promatranje i njihove naravi i razloga, zašto ih Bog daje, spada ne u okvir teze Marijina posredništva nego milosti uopće i nedokučive tajne predodređenja.

(Svršit će se.)